

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції

14-15 квітня 2009 р.

Київ 2009

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах:
матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
/ за заг. ред. О.В. Петренка, О.М. Ічанської (Київ, 14-15 квітня 2009 р.)
/ М-во освіти і науки України, Нац. авіац. ун-т. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту
«НАУ-друк», 2009. – 144 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова

В.П. Харченко, д.т.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету

Заступник

О.В. Петренко, к.психол.н., доц., завідувач кафедри авіаційної психології, заступник з наукової роботи директора Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету

Члени оргкомітету:

В.Г. Панок, проф.

О.М. Долгова, доц.

О.М. Ічанська, доц.

О.М. Назарук, доц.

О.В. Сечейко, доц.

О.В. Гірчук, старш. викл.

В.В. Злагодух, старш. викл.

О.В. Івачевська, зав. лаб.

Н.С. Хімченко, викл.

Секретаріат конференції:

О.В. Гірчук (голова)

П.В. Кіреєв

*Рекомендовано до друку вченою радою
Гуманітарного інституту Національного
авіаційного університету
(Протокол №6 від 11 березня 2009 р.)*

© Національний авіаційний
університет, 2009

параметри, характеризується не сформованістю зв'язків, відсутністю рівнів структури.

Це дає підстави стверджувати, що:

в процесі професіоналізації військовослужбовців контрактної служби спостерігається збільшення значення особистісних факторів, усвідомлення себе як професіонала, підвищується ступінь сформованість концептосфери особистості;

неуспішності контрактників сприяють такі фактори як: не пов'язаність смислів життя із професійною діяльністю, відсутність кореляції ефективності діяльності із системою професійних цілей та орієнтованості на майбутнє.

Тому для підвищення ефективності професіоналізації контрактників ми пропонуємо використати підхід пов'язаний із розвитком у них смислової сфери.

Ольга Кірсева

м. Хмельницький

Специфіка професійної діяльності прикордонників у роботі з нелегальними мігрантами

Професійну діяльність прикордонників у роботі з нелегальними мігрантами можна віднести до екстремальних форм службового спілкування.

Одним із основних напрямків професійної діяльності прикордонників є протидія нелегальній міграції на державному кордоні України, що обов'язково передбачає безпосереднє спілкування із затриманими нелегальними мігрантами. Нелегальна міграція належить до тих феноменів сучасного буття, щодо яких громадяни та влада є цілком одностайними. Узагальнено можна зазначити, що нелегальна міграція для України є не лише економічною проблемою, але й виступає провокативно-конфліктогенним фактором у соціальній, політичній та інших сферах нашої держави, негативно впливає на міжнародний імідж країни. Враховуючи таку специфіку даного явища, а також те, що більшість нелегальних мігрантів є вихідцями з Південно-Східної Азії, Пакистану, Шрі-Ланки, прикордонники вимушені використовувати нестандартні форми та методи роботи з нелегальними мігрантами.

У роботі з нелегальними мігрантами етика ділового спілкування потребує від прикордонників психологічної рівноваги, такту, навичок проводити співбесіди, знань особливостей поведінки індивідів у екстремальних ситуація, обізнаності у сфері етнокультурних особливостей затриманих. Зазвичай затримання для нелегальних мігрантів є неочікуваною дією, тому що кожен з них намагається незаконно потрапити до «омріяної» Західної Європи, і коли його в кроці до мрії зупиняють українські прикордонники без документів, без грошей, без знання мови цієї країни, така ситуація викликає у затриманих неадекватну реакцію.

Слід зазначити, що в екстремальних умовах значно знижується здатність до самокерування, активізуються негативні емоції. У деяких осіб з'являється почуття страху, відчаю, безнадійності, гніву, відмічаються прояви агресії або навпаки апатії, замкнутості. У такому випадку важко впливати на поведінку людини розсудливими аргументами, тому прикордонникам необхідно володіти навичками саморегуляції, розвиненою системою моральних цінностей.

Звичайно нелегальні мігранти неохоче йдуть на контакт з прикордонниками, що значно ускладнює проведення дізнавально-оперативних заходів і часто надає можливість переправникам нелегальних мігрантів уникнути покарання за їх злочинні дії. Прикордонник повинен викликати довіру до себе, налаштувати затриманого на діалог. Дуже багато непорозумінь виникає на першому етапі затримання, коли необхідно скласти протоколи затримання, взяти пояснення, і тоді поруч з мовним бар'єром виникає ще й психологічний бар'єр. Затриманий не хоче йти на контакт з прикордонником, відмовляється надавати про себе дані. Крім того, коли затримуються нелегальні мігранти з мусульманських країн, часто виникають конфлікти на релігійному ґрунті, наприклад: жінки відмовляються розмовляти, фотографуватися, що значно ускладнює проведення заходів по встановленню особи затриманої. Більшість нелегальних мігрантів не володіють українською або російською мовою, але близько 70% затриманих на побутовому рівні розмовляють англійською або

німецькою мовою. Таким чином, прикордоннику необхідно володіти однією з європейських мов, тому що, спілкуючись через третю особу (перекладача), дуже важко встановити тісний психологічний контакт із затриманим.

Зі своєї практичної діяльності в роботі з нелегальними мігрантами можна навести приклади застосування нестандартних методів роботи. Зокрема, було відмічено, що при спілкуванні прикордонника-жінки із затриманими без перекладача психологічний контакт встановлювався набагато краще, ніж при спілкуванні з прикордонником-чоловіком або через перекладача. Таким чином, присутність жінки-прикордонника, яка до того ж розмовляла на зрозумілій затриманим мові, впливала на затриманих як заспокійливий засіб, що налаштовував затриманого на діалог. Завдяки цьому вдавалося встановити психологічний контакт із затриманим та проводити необхідні заходи щодо встановлення особи затриманого та документування факту правопорушення.

Таким чином, при організації роботи прикордонників з нелегальними мігрантами необхідно враховувати особливості даної професійної діяльності та формувати готовність даних спеціалістів в екстремальних умовах адекватно та успішно застосовувати нестандартні форми та методи роботи з контингентом затриманих.

Література:

1. Малиновська О.А. Мігранти, міграція та українська